

השיעור השבועי

בהלכה ובאגדה

מפי הרה"ג רבי מאיר סנדר שליט"א

מו"צ בירושלם תובכ"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

שיעור בהל' שבת, קה"ת, נשיאת כפיים, פרשת נשא – בהעלותך ועוד – נמסר ביום ד' ט"ו סיון תשפ"ה – גיליון 327

בלבנו: "אולי אין כעת אף אחד שלומד ואני הוא זה שמחזיק את העולם בתורתו!" וכדברי רבינו הנ"ל שבלאו הכי היה העולם נחרב ר"ל, עוד ידוע מה שכתב רבינו בספרו הנ"ל סגולה נפלאה שישים האדם בליבו הלוא ה' הוא האלוהים האמיתי ואין עוד מלבדו, ואף אחד לא יכול להיטיב לו או להרע לו אם לא יצא כן מאת הבורא יתברך, וזה סגולה נפלאה להניצל מכל רע, ויש על זה סיפורים נפלאים, וכבר הארכתי בזה פעמים אחרות, ויש לצרף לזה דבר נפלא שאמר לי השבוע מורנו רה"י הגאון ר' בנימין דרייפוס שליט"א על הפסוק בפרשה הבאה (בהעלותך – ט"ו, כ'): "על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו" ששמעתי עפ"י מה שאמר הכתוב (תהילים): "כגמול עלי אמו כגמול עלי נפשי" = והיינו שדוד המלך ע"ה היה בבחינה זאת של אמונה שהוא היה כל הזמן בוטח בה' כתינוק הנמצא על אמו, (שנרמז גם בפרשה הבאה (בהעלותך – ז"א, י"ב): "כאשר ישא האמן את הינק", דו"ק), ואם ישאלו את התינוק הנמצא על אמו: "אתה נמצא עשוי ברחוב הפסגה או ברח' יפו?" הוא ישיב מיד: "אני נמצא על אמי ואין לי תבדל היכן היא דורכת כעת ברגליה!" וכן הוא הביטחון בה', וזהו: "על פי ה' וכו'", היינו שהיו סומכים ישראל במדבר על ה' שהם היו כל הזמן בוטחים בו, ואין תבדל היכן נחו רגליהם באופן פיו, הכל היה עפ"י ה', והוא סיפור לי מעשה נפלא: מרן הגאון ר' חיים שמואלביץ זצוק"ל ר"י "מיר" בעת שהפליג בספינה עם בני הישיבה בשיצא משנחאי לכיוון א"י, שאלו אחד הבחורים: "היכן אנחנו נמצאים?" והשיב לו ר' חיים: "בשבעתה ה'!" והיינו שהיה שקוע כל הזמן בלימוד ולא היה לו נפק"מ כרגע ברגלי רגליו עומדות פיוצות, וזה היסוד הנ"ל של רבינו לבטוח בה' ולהרגיש שהוא כל הזמן איתנו. (ועוד כתוב רבינו בספרו "דבר חיים": "קודש בריך הוא ואורייתא וישראל כל הוא" = ור' חיים שהלך עם התורה זה כמה לכת עם ה', והיינו: "עפ"י ה'", ובכ"ל, ורובן), אתמול גם ידברתי עם מורנו הגאון ר' אברהם אריה לוי שליט"א על דברי רבינו בספרו "רוח חיים" על דברי המעשה (אבות): "הפוך זה והפוך זה בדוכא לה" = היינו שבכל מקום בתורה אפשר ללמוד לכל התורה וכונו נאשר: להחיר ענוה מהל' סוכה, [וכבר הארכתי בזה פעמים אחרות, והבאתי כמה דוגמאות לדבר, ואכמ"ל], ורואים מזה גדלותו ובקיאיותו של רבינו, עוד הראה לי לפני שעה קלה מורנו רה"י הגאון ר' אהרן וינר שליט"א מה שכתב רבינו בספרו "נפש חיים" על זה שכל ההצלה של כלל ישראל היא ע"י התורה הקדושה, וכשישראל עוסקים בתורה אין הם נדרשים לעבודת הצבא! וזה מה שיש לנו לתקן כעת בעת שחורשי מזימות קמים על לומדי התורה מכל עבר, לעסוק עוד יותר בתורה וממילא יהיה אך טוב על ישראל, ויע"א.

קעת נעסוק בעז"ה בפלפול, אגדה, והלכה בעז"ה:

א. גמרא סוכה – למה רק את הסוכות נקרא: "חג", הלא בכל החגים כתוב: "חג"? השבוע שאל אותי הגאון ר' יוסף אריה חסיד שיחי' והתבוננת שלו היקר יניק וחכים ריבוק שיחי' שאלה יפה: מדוע קוראים לחג הסוכות בשוכה (ט"ו). והלא כל החגים נקראו בשלשן התורה: "חג"? והשבתים: איתא בגמרא ברכה (ט"ו) על הפסוק (ויקרא כ"ג): "חג הסוכות שבעת ימים לחג" = ויתנתי ר' יהודה בן בתירה אומר כשם שחל עם שמנים על חגיגתו כך חל עם שמנים על הסוכה" = והיינו שדרשו לשון: "חג" = "חגיגה" והיינו קרבן חגיגה שהוא קדוש כל כשאר קדשי מזהב, וכך הסוכה היא קדושה כל שבעה ועצי הסוכה אסורים כל שבעה בשימוש אחר, עיי"ש בגמ', וממילא רואים גם מכלל לשון הפסוקים וגם מדעת חז"ל הנ"ל, שענין החגים בסוכות אינו מסמל רק את עצם היותו אך אלא יש בו משמעות לדעת החפצא"ל של המצוה, בשונה מחגים אחרים וכגון שבסוכה יש לאכול מצה אך אין היא מותרת חג, ולכן נקרא חג הסוכות חג סתם, וכדאיתא במשנה ראש השנה (ט"ז): "ויבחר לדנינו על המים" והיינו חג הסוכות.

ב. גמרא סוכה – "כתותי מכתת שיעוריה" – ביאור עניינו.

השבוע דיבר מורנו הגאון ר' שמואל הלוי רוטמן שליט"א בחבורה על מה שאיתא במשנה סוכה (כ"ט): "לולב הגזול והיבש פסול של אשירה ושל עיר הנדחת פסול", ופשוט" (שם ד"ה "ושל"י): "ושל עיר הנדחת" – משום דלשריפה קאי דכתבי' (דברים י"ג) ואת כל שללה תקבול ודלוב בעי שיעור ד' טפחים דקולמן (שם ל"ב): וכיון דהאי לשריפה קאי אי שיעור קיים דכשרוף דמ"י, וכ"כ רש"י (שם ל"א): ד"ה "באשרה" = "לולב צריך שיעור הוא כמאן דממתת שיעוריה כיון דלשריפה קאי", והקשה רבי שליט"א: מה זה שיד לשריפה, וכי אם אין לו שיעור הוא לא ישרוף? "כשרוף" והוא הביא מלשון הריטב"א והראב"ד שבאמת לא תלו ענין זה בשיעור, אלא כתבו שכיון שהוא עומד לשריפה היה שהוא אינו קיים, וכתב הראב"ד: "כאילו אפרו מונח לפנינו" ויבאר יש לחקור מזה ענין השיעור הזה, ובאמת מה רע בלולב שהוא פחות מ' טפחים או בחדסו שהוא פחות מ' טפחים, וכי הם לא קיימים? אלא על כרחך שזה ענין של חשיבות, וג' טפחים (לולב ד') זה נקרא חשוב, ולכן חק' רש"י (נפ"י) לשון הגמ' שכתבה: "שיעוריה" = שאם לא היה שיעור ללולב לא היה יורד מחשיבותו בזה שהוא עומד להישרף, וכי בכלל שהוא עומד להישרף הוא אינו קיים? והרי אנתנו רואים שיש כאן לולב לפנינו? אלא ע"כ שהשיעור הוא זה עשושה לו את החשיבות, וכשהיה עומד להישרף ירד לו השיעור היינו חשיבותו, וכן הביא ב"חידושי ר' חיים על הרמב"ם (הל' שבת – להגה"ק ר' חיים מבריסק זיע"א – שזכיתו להיות בציונו בעיר וירשא אור ליום ד' ח' טבת תשפ"ה), והביא אותו גם הרב שליט"א, וגם הראה לנו אותו מורנו רה"י הגאון ר' אהרן וינר שליט"א, שלחתי היות ויש בה שיעור כלל היא פסולה בשל ענין, ואם לא היה לה שיעור היא הייתה כשרה, ונעיי"ש בדקדוקו על השיעור לאורך ולבונה, ואכמ"ל) וחזינו שגם הוא סבר שזה ענין של חשיבות, שהרי דבר שסגל לו בכל שהוא מה נפק"מ שעומד להישרף, אלא ע"כ שזה ענין חשיבות, והבן.

ג. פרשת נשא – רמז למצוות האשה, ופלפול בזה.

כתוב בפרשה הקודמת (נשא): "ואמרה האשה אמן ואמן" = וראיתי ("לילקוטין סיפורים נפלאים") בשם מרן הגאון ר' יוסף זצוק"ל שמיצא בפסוק את רמזי' למצוות שהאשה חייבת בהם שיהיו גרמן, [נע"י בגמרא קידושין ל"ד. ובתוס' שם ד"ה "מעקה" ואכמ"ל] = ואלו הן: "חוכה" = שאף הן היו באותו הסג, וכן מגילה, ובתוס' הנ"ל, וכן ארבע כסות וממעיט הנ"ל, והוא: "אמן" ר"ת: ארבע כסות, מגילה, גרות חוכה, וכאן יש להוסיף על דבריו דבר נפלא עפ"י הר"ן במשנת נדרים (כ"ב). בשם ר"ת ועוד עיי"ש שמיצא שהאשה נשבעת על אף שהיא ר' קרונה אמן היא נקראת מושבת פני עצמה, עיי"ש, ומבואר עפ"י הנ"ל שהיא נשבעת במצוות שלה, ובדומה לזה שאברהם אבינו ע"ה נשבע במצוות מילה שהייתה מצווה שלו והייתה חביבה עליו, והבן.

ד. פרשת נשא – סיפור יפה שקשור להלכות קריאת התורה בפרשה זו.

ראיתי בר"ר שלחתי שבח"י שמביא מהספר הקדמון "תיקון ושיכור" (לרבינו יעקב ששכר סוסן זיע"א) אלה בצפת לפני כ- 460 שנה, הביא הגמרא' וממנו המ"ב (סי' קל"א) בגי ט"ו שבשט שוההים איכה בו פירות, עיי"ש) שמספר שפעם קראו בתורה בפרשת נשא, והעולה בירך כבר את הברכות, והקורא התחיל לקרוא במקום: "נשא את ראש בני גרשון" שכך מתחילת הפרשה, כ" = "בני קהת" שזה בכלל במקום אחר, והסתפקו האם צריך העולה לחזור ולברך, ורבינו מעיד שאמר להם

פתחה:

ביום ט' סיון חל היארצייט של הגה"ק ר' ישראל משקלוב זיע"א מגדולי תלמידי רבינו הגר"א זיע"א בעל "פאת השולחן" ו"תקלין חזקתיו" על מסכת שקלים, (נפטר בשנת תקצ"ז – לפני 188 שנה), רבינו עמד בראש עליית תלמידי רבינו הגר"א זיע"א הראשונה לארץ ישראל, מסופר ("שבת טיש") שרבינו ה"חכם סופר" זיע"א היה מעריך גדול של רבינו, והיה קורא לו: "מרא דארעא קדישא", ופעם הגיע יהודי אחד משולח לעירו של החת"ס כדי לאסוף ממון ליושב ארץ ישראל, והוא דיבר על רבינו, והחת"ס התרה בו פעם, פעמיים ושלוש, והוא לא רצה לחזור בו, והחת"ס אמר: "מספיקים אם יהודי זה יוכח להקביר על אדמת ארץ ישראל!...!" והיה בדרך בחינתו בספינה לכיוון ארץ ישראל עליו על הספינה שודר ים ושדדו את כספו והפילו את גופתו לים לים נמצא עד היום הזה! ורואים מזה כמה יש להיזהר שלא לדבר על הצדיקים! רבינו כותב בהקדמת ספרו בשם רב הגר"א זיע"א שהכתמה המוסיק"ה היא מאוד רוחנית וגבוהה ואפשר להבין על ידה הרבה גופי תורה, ואפשר להחיות עמה מתים, ולהעלות הנשמה, עיי"ש, מסופר עליו שפעם בערב פסח היה כאן בירושלים מחסור חמור מאוד בחיטים כיון שאותו החורף היה שחון מאוד, רבינו שהיה פרנס היישב העתיר הרבה בתפילה, ואמר לכולם שלא יתיאשו כל: "ישועה ה' כרחק עי"ן! ותה, כמה ימים לפני פסח הגיע ישמעאלי אחד עם שיירת גמלים גדולה, ושאל היכן גר רבינו, הראו לו את ביתו של רבינו והוא אמר לו שהוא הביא חיטים מרחוק והוא רוצה למכור אותם במחיר מפולפל, רבינו בטח בה' והסכים למכירה, ואמר לו שבעתיד הוא ישלם לו בעז"ה, והנה, אותו ישמעאלי נעתר למכור את החיטים בהקפה, וכך אפו מצות וחילקום לכל בני ירושלים והייתה להם רוחה, וחגגו את החג בדינה ובחדווה, וכשעבר הפסח התחיל רבינו לגייס מצוות שנשלחו מחו"ל עבור עניי ארץ ישראל כדי לשלם למכור בינם שהוא יבוא לקחתם, וכך עברו ימים רבים והמוכר לא הגיע אף פעם, אז ידעו בני ירושלים כי היה זה שליח ממרום שנשלח לתת להם את החיטים בעבור תפילות רבינו וצדקותו, וגודל בטחונו בה' יתברך, ויע"א.

כמו"כ ביום י"ב סיון חל היארצייט של הרה"ק ר' אברהם ווינברג זיע"א בעל "ברכת אברהם" מסלונים, (נפטר בשנת תשמ"א – לפני 44 שנה), היה צדיק נשגב ועובד ה' מנעוריו, אדמו"ר"י סלונים ידועים בעבודתם הגדולה ובפרט בהשתוקקות לשבת קודש, הייתי אתמול בחתונה אצל נכדו כ"ק האדמו"ר מסלונים שליט"א כאן בירושלים ובאמצע עצרו את התזמורת וקם חסיד אחד שיש ואמר בקול גדול: "כמה טוב זה שבת!" = "כמה מוקד זה שבת!" ושור נגיניו שבת, והרבי שה' יאריך ימי שהוא מזקיף הדור עודד את הקהל בידי והיה על פניו נהרה! וכאן המוקד לציון שבשבת חתונה באופן כללי יש הארה מאוד גדולה, וכמו שראיתי אתמול בחתונת תורתו אהרן כאן בירושלים, שהייתה בהשתתפות הסבות כ"ק האדמו"ר"ים מתולדות אהרן, קרעטשניץ סיגוט, פרמישלאן שליט"א ועוד, בברכות של הצדיקים אחרי החופה הם אמרו: "כמה נשמות של צדיקים יש כאן כעת שהם קני החתן והכלה שבאו להשתתף בשמחה!" וכמו שמזכירים את שבת שהיא בחינת הצדיקים כמובא ב"אידרא רבה" שאמר אליהו הנביא ז"ל לרשב"י זיע"א: "אתה את שבת!", עיי"ש, זה ודאי זכות גדולה, וכאן יש להזכיר את דברי רבינו הרמב"ם זיע"א על הפסוק: "זכור את יום השבת לקדשו" = שבכל פעם באמצע השבוע שיהיה מוכיז את שבת קודש הרי שהוא מוקים מצווה זו שהרי הוא זכר את שבת קודש, ולכן נוהגים לומר לפני אמירת "ש"י ש"י יום" = "היום יום ראשון בשבת וכו', ובני ספרד אומרים: "היום יום ראשון בשבת קודש וכו', והענין בזה כדי להזכיר את יום השבת, וכאן יש לבאר ענין הצדיקים הנ"ל עוד עפ"י מה שאמר לנו תלמידי מרן הגר"א זיע"א אדמו"ר זצוק"ל בשם מרן הגר"א מסלונים זיע"א: "כל השנה זה אלו"ל ואילו זה ודאי אלו"ל! ונראה לבאר: כל השנה יהודי צריך לפגוש במעשיו ולתקנם ולדקדק במצוות, ובאלול בודדים שהוא צריך לעשות לו, ואצל צדיקים אלו: "כל השבוע זה שבת קודש" = שהרי צדיקים בחינת: "שבת", עיי"ש, וישבת קודש זה ודאי שבת"..., והבן, ויע"א.

כמו"כ ביום י"ג סיון חל היארצייט של הרה"ק ר' יצחק אייזיק זיע"א בעל "חקל יצחק" (נהרג על קידוש ה' בשנות חצות תש"י – לפני 81 שנה), היה הרבי השני לבית סיפקינא, והיה אדמו"ר לרבותו, ומגדולי צדיקי הונגריה, כמו כן היה גדול בתורה ויש ממנו חיובים הונגריים, זכיתו להשתתף השבוע אור ליום ההילולא שלו בהכנסת ספר תורה לבית המדרש סיפקינא כאן בירושלים בראשית נכדו כ"ק האדמו"ר מספינקא זונולו שליט"א [שביכרני בחמימות], וכדו כ"ק האדמו"ר מספינקא בית שמש שליט"א, ואמרתיו על זה את דברי הגמרא עבודה זרה (י"ח): "ועיי"ש בתוס' ד"ה "מה" דברים נפלאים, ואכמ"ל) בני שריפה ר' חנינא בן תרדיון וס"ת עמו: "גיוילן שרפין ואדוות פרחות באויר" = והיינו שהגיוילן שוטאן הדת כל הדורות עד ימינו אנו רוצים לשרוף את התורה ולתקן אותנו ממנה, אמנם הקב"ה עוזר ואף ששרף הס"ת זה רק גופו של הספר, ובבחינת: "גיוילן שרפין", אמנם התורה בעצמותיה נשארת בכל הדורות! וזהו בחינת: "אדוות פרחות באויר", וגם רבינו גוף שרף בארבע תורות נשמרת לדורות, וזיע"א.

כמו"כ ביום י"ג סיון חל היארצייט של הגה"ק ר' יעקב מוצפי זצוק"ל מגדולי הדור האחרון ואב"ד (נפטר בשנת תשמ"ג – לפני 42 שנה), רבינו היה גדול בתורה, וכן היה מקובל והיה גדול בתורת הנסתר, שמעתי עליו מעשה שפעם הגיעו אליו בעניין אחרון אחד שנחלקו בו הרבנים, חלק אמרו שהוא שר וחלק אמרו שהוא פסול, ואמר רבינו: "וודאי שהוא פסול שהרי יש בו נקב!" ובאמת אחרי שאמר כן רבינו כולם שמו לב שיש באתרוג זה נקב, והיה הדבר כלכל בעיני הרבנים שראו את האתרוג לפני כן, ואמרו: "כלום אין לנו עיניים?" והלך החכם מספר המעשה לרבינו ושאלו על כך, ואמר לו רבינו: "תידע לך? שבאמת לא היה באתרוג נקב, אך כיון שאמרנו עליו כמה רבנים שהוא פסול חששתי שיצא חילול ה' שיאמרו שהם לא יודעים ללמוד ויובאו לנו על ת"ח, והתפתלת כל שיחיה האתרוג פסול! ויתפין נעשה בו הנקב"..., ורואים ממשעה זה גדול צדקותו וגדלותו, ויע"א.

כמו"כ אתמול י"ד סיון היה היארצייט של הגה"ק ר' חיים מוואלוז'ין זיע"א בעל "נפש החיים" ו"רוח חיים" על אבות, הנקרא: "אבי הישיבות" על שם שהוא הראשון שהשיב ישיבה במתכונת כמו שיש היום, וישיבתו: "וואלוז'ין" נקראה בשל כך: "אם הישיבות" (נפטר בשנת תקפ"א – לפני 204 שנה), ידוע מה שכתב רבינו בספרו "נפש החיים" שאלמלא נשאר העולם רגע אחד בלי תורה הוא היה חורב לתורה ובוהו, וכמו שאמר הכתוב: "אם לא ברית יומם ולילה חתוקת שמים וארץ לא שמת" והיינו שאין העולם יכול להתקיים כלל תורה אפילו רגע אחד, יש לעין כאן דבר נפלא שהראה לי אתמול הבחורתי היקר הבה"ח אלישף מרדכי שיחי' בספר "ר' יהודע" לרבינו ה"בן אש חי"י זיע"א (שבועות ט"ו). שמבאר דברי הגמרא: "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמים" = עפ"י דברי הגמרא קידושין [שפסק אותו להלכה הרמב"ם בהל' תשובה] שהעולם נידון על פי רובו, וממילא: "נעשה מצווה אחת הכרעה עצמה ואל כל העולם כולו לכך זכות עשה עבירה אחת הכרעה בית עצמו ואת כל העולם כולו לכך חובה" ר"ל, וזהו: "אם המרבה" = היינו אפילו אחד שעושה מצווה הוא מרבה זכויות בעולם, ואחד הממעיט היינו אחד שמתגרם ולא עושה עבירה, ואז הוא ממעיט את החובות מהעולם, = "ובלבד שיכוון ליבו לשמים" = היינו שיעשה מעשה באמת לשם שמים, וזה נפלא, וקשור מאוד לדברי רבינו הנ"ל, שהרי אם יחשוב האדם

מכתבים ופאפאות למורנו שליט"א, ולתורה ופרישת התורה: divreymeir@gmail.com